

A tantárgyelem megnevezése: A kisgyermekkor pedagógiája	
A tantárgy oktatója: Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes főiskolai docens Neveléstudományi és Módszertani Intézet	
Heti óraszám: nappali tagozat: 60 óra, esti tagozat: 20 óra	
Csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó szak	Félévzárás módja: gyakorlati jegy
A félév helye a tantervben: 3.	Tantárgy jellege: kötelező

A tantárgyelem képzési célja:

Megismertetni a hallgatót

- a hazai kisgyermeknevelés alapelveivel, sajátosságaival, hogy hozzásegítsük a helyes gyermekkép és intézménykép megalkotásához,
- a bölcsődei és gyermekotthoni nevelés céljaival, funkcióival sokszínű tevékenységrendszerével, feladataival,
- ismereteket nyújtani a gyermek közvetlen környezetének alakításához, a szabad mozgás és játék feltételeinek megteremtéséhez, a felnőtt felelősségének felismeréséhez.

A modul megalapozza a gyermek családi hátterének jobb megismerését, a családokkal való hatékony együttműködést; a kisgyermek szakszerű nevelésére, a kölcsönös segítő kapcsolat kiépítésére ösztönöz.

Főbb témakörök:

- 1. A neveléssel kapcsolatos nézetek kialakulását meghatározó fontosabb tényezők, ezek változásai**
- 2. A napközbeni kisgyermekellátás főbb jellemzői, az ellátórendszer fejlesztésének főbb irányvonalai**
az Európa Tanács irányelvei
az OECD-vizsgálatok főbb eredményei
- 3. A családtagok szerepe a kisgyermek életében, fejlődésében. A családi nevelés főbb jellemzői**
Anya, apa, testvérek, nagyszülők, rokonok a szocializációban
A szülők nevelési szokásait meghatározó tényezők, a szülők nevelési stílusa és a gyermek fejlődése közötti összefüggések
- 4. A szociális viselkedési szabályok elsajátítása**
A helyes szokások kialakításának szerepe a gyermek szabálykövető magatartásában
A személyes kapcsolat jelentősége a szabályok elfogadásában és interiorizálásában
A jutalmazás-büntetés, értékelése helyes értelme
A reális követelmények felállítása; a pozitív viselkedés megerősítése
- 5. Elgondolkodtató szokások**
Sírás
Ujjszopás
Sztereotip mozgások
A nemi szervvel való játék
Ijedtség, félelem
Harag, agresszió
A felnőtt kívánságával szembeszegülő „dacos” gyermek, stb.

6. A gyermek önállóságának kérdései

A választás szabadság

A döntési lehetőségek

Önállóság és kontroll

Az önállóság sürgetésének és akadályozásának veszélyei

A szülőkkel való együttműködés az önállóság érvényesítése során

7. A kisgyermek nevelését szabályozó legfontosabb dokumentumok

Törvények, rendeletek

Szabályzatok

Ellátási dokumentumok: egyéni fejlődési napló, fejlődési tábla, gyermek-egészségügyi törzslap és csoport napló, alapfüzet stb.

8. A bölcsőde és a gyermekotthon legfontosabb feladatai

A három évnél fiatalabb gyermek csoportban nevelésének nehézségei

A csoportos és családi nevelés kapcsolódása

A személyes tulajdon jelentősége a bölcsődék és a csecsemőotthonban nevelkedő gyerek esetében

9. Átmenet a családból a bölcsődébe, a bölcsődéből az óvodába

A beszkoktatás jelentősége, kialakult formái

A csoportalakítás folyamata

A bölcsődei csoportból való kiválás előkészítése

A szülőkkel való együttműködés az átmenetek időszakában

10. A napirend szervezés feladatai és a gondozás jelentősége

A gyermek zavartalan, folyamatos gondozását biztosító napirend szervezési feladatai; tárgyi feltételek

Egyéni gondozás és a csoportos gondozás fokozatai

Alkalmazkodás az azonos csoportban élő, eltérő ütemben fejlődő gyermekekhez

A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó konkrét feladatai a csoportban nevelkedő gyermek étkezésével, fürdetésével, öltöztetésével, levegőztetésével kapcsolatban

Aktivitás, együttműködés, szociális kompetencia átélését segítő gondozói magatartás jellemzése

A gondozási műveletek jelentősége a kisgyermek biztonságérzetének és együttműködési készségének szempontjából

A gondozó mozdulatainak elemzése, ezek kommunikatív és metakommunikatív tartalma

11. A gyermekotthoni nevelés néhány speciális kérdése

Küzdelem a hospitalizmus ellen

A „saját” gondozó szerepe

A gyermek egyéniségének, ízlésének, kedvteléseinek, tiszteletének erősítése; a saját tulajdon kialakítása, védelme

Ünnepek megtartásának jelentősége

A személyes múlt megőrzésének jelentősége

A szülő látogatása a gyermekotthonban

Az örökbefogadás

12. A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó szerepe és feladatai

A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó szerepe a bölcsődébe járó és gyermekotthonban nevelkedő gyermek életében

A személyi állandóság jelentősége, biztosításának feltételei

A személyes felelősség jelentősége

A csecsemő- és kisgyermeknevelő gondozó és a gyermek közötti jó kapcsolat jelei

A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó feladatai a csecsemő és a kisgyermek önálló szabad mozgásának, játékának, ábrázoló tevékenységének, beszélgető kedvének, irodalmi, zenei nevelésének tekintetében

A gyermek megszólításának jelentősége, a ragadványnevek hatása

Az egyéni érdeklődés, az egyéni tulajdonságok számontartása, fejlesztési lehetőségei

A csecsemő- és kisgyermeknevelő-gondozó beszédének elemzése; tájékoztatás; a várható eseményekre való felkészítés, és a gyermek tevékenységének, reakcióinak, érzelmi megnyilvánulásainak szóba foglalása, az együttérzés, az érdeklődés kifejezése

A valódi interakció jellemzői

13. A napközbeni kisgyermekellátás egyéb formái (családi napközi, házi gyermekfelügyelet, alternatív ellátási formák)

Követelmények:

A téma legfontosabb elméleti vonatkozásainak ismerete az előadásokon elhangzottak és a szakirodalom vonatkozó fejezetei alapján.

Az elméletben tanultak alkalmazása a szakmai munkában.

Feldolgozás módszere:

Előadás, szituációelemzés, tematikus beszélgetés

Az ellenőrzés formája: :

- Szóbeli vagy írásbeli beszámoló a tematikában szereplő témakörökből és
- egy kihúzott eset elemzése.

Értékelés:

Az ellenőrzés előző pontban leírt 2 részének külön-külön is legalább elégségesre teljesítése.

Kötelező irodalom:

1. A bölcsődei gondozás-nevelés minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai. OCSGYVI, Bp. 1999
2. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. SZMI, 2008. Kézirat
3. Gyermek napközbeni ellátása. Standard. 2007. www.szmi.hu
4. Napközbeni gyermekellátás Európában. Az Európa Tanács ajánlásai. Kézirat.
5. Biztos alapokon. Kisgyermekkorai nevelés és gondozás. Nevelés és képességfejlesztés. OECD, 2001
6. Korintus Mihályné – Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné: Gyermekünk gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” c. programjához.

-
-
7. A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. . Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” c. programjához.

Módszertani levelek:

1. Folyamatos napirend a bölcsődében. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Bp. 1982
2. Bölcsődei adaptáció. Módszertani levél. In: Előadások – közlemények – dokumentumok. Módszertani levelek, irányelvek. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Bp. 1982
3. Szülővel történő fokozatos bölcsődei beszoktatás. Kiegészítő módszertani útmutató a fokozatos beszoktatás c. módszertani levélhez. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Bp. 1982
4. Útmutató a bölcsődei gondozónők családlátogatásához. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Bp. 1989
5. Játék a bölcsődében. Módszertani levél. Bölcsődék Országos Módszertani Intézete, Bp., 1997
6. Az egészséges csecsemő táplálásának irányelvei (ajánlás). (Az Országos Csecsemő- és Gyermkegészségügyi Intézet által 1994-ben összeállított, „Az egészséges csecsemő táplálásának irányelveiről” c. viselő 47. számú módszertani levél helyébe lép. 2001
7. Korai fejlesztés a bölcsődében. Módszertani levél. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Bp. 2003
8. A család és a bölcsőde kapcsolata. Módszertani levél. Kézirat. Magyar Bölcsődék Egyesülete, Pedagógus - Pszichológus Tagozat anyaga, 2007

Ajánlott irodalom:

- Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok. (Pszichológia és pedagógia nevelőknek) Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1994.
- Bettelheim, Bruno: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek. Gondolat, Bp. 1985.
- Dehelán Éva-Szeredi Lili-Tardos Anna: A szokások kialakítására irányító nevelői magatartás. Óvodai Nevelés, 1974/1. 18-21.
- Falk Judit: A nevelés folyamatosságának kérdése a csecsemőotthonban. Óvodai Nevelés, 1968/7-8.sz.
- Fraiberg, S.: Varázsos évek. Park K. 1990.
- F. Várkonyi Zsuzsa: Már százszor megmondtam. Gondolat, Bp. 1986.

-
-
- Hermann Alice: A gyermekben érlelődik a jövő. Kossuth Kiadó, Bp. 1979.
- Korintus Mihályné: Játékfejlődés az első 3 évben. In: Egészségnevelési feladatok a csecsemő- és gyermek-egészségügyi ellátásban. (szerk.: Várbíró Béla) OOK, Bp. 1987.
- László Magda-Pikler Emmi: Az egészséges gyermek fejlődése és gondozása 3 éves korig.
2. jav. kiadás (Csecsemőgondozók és gyermekápolók tankönyve) Medicina, Bp. 1961.
- Mérei Ferenc-V.Binét Ágnes: Gyermeklélektan. 6. kiadás. Gondolat, Bp. 1994.
- Németh Margit-Rónainé F.Mária-Strobl Mária-Szegedi Judit: Bölcsődei gondozónők újszerű kapcsolata a szülőkkel. Gyermekgyógyászat, 1993/4.sz. 306-311.
- Pikler Emmi: Néhány gondolat a csecsemőnevelési szokásokról és a szülői magatartásról.
Magyar Pszichológiai Szemle, 1982/5.sz. 484-498.
- Ranschburg Jenő: Szeretet, erkölcs, autonómia. Gondolat, Bp. 1984.
- Ranschburg Jenő: Félelem, harag, agresszió. Gondolat, Bp. 1995
- Strobl Mária: A gyermek fejlődéséről vezetett egyéni dokumentáció jelentősége a bölcsődében. Egészségügyi Munka, 1981/12. 367-373.
- Tanulmányok a kisgyermeknevelés köréből. (szerk.: Villányi Györgyné) OKKER, Bp. 1995.
- Tardos Anna: Jegyzet a bölcsődei és csecsemőotthoni gondozónők számára.
Egészségügyi Szakdolgozók Közp. Továbbképző Intézete, Bp. 1982.
- Vajda Zsuzsa: Nevelés – pszichológia – kultúra. Dinasztia Kiadó, 1994.
- Vajda Zsuzsanna – Kósa Éva: Neveléslélektan. Osiris, Bp. 2005
- Vincze Mária: Csecsemőotthonban élni... Pszichológia nevelőknek sorozat. Szociális beilleszkedési nehézségek c. kötetben. Tankönyvkiadó, 1985.

Újságok, folyóiratok:

- BOMINFO, Iránytű, Kapocs, regionális módszertani bölcsődék lapjai
- A Kisgyermek, Óvodai Nevelés
- A családok által is olvasott hetilapok, folyóiratok témákhoz kapcsolódó cikkei